

ГУМЕНЮК ВІТАЛІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук*

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОРЯДКУ ДОСТУПУ ДО ПРОФЕСІЇ СУДДІ

Положення про правосуддя в Україні встановлено Розділом VIII Основного Закону України [1].

Організацію судової влади та здійснення правосуддя в Україні, що функціонує на засадах верховенства права відповідно до європейських стандартів і забезпечує право кожного на справедливий суд, визначено Законом України «Про судоустрій і статус суддів» (далі – Закон) [2].

На посаду судді може бути призначений громадянин України, не молодший тридцяти та не старший шістдесяти п'яти років, який має вищу юридичну освіту і стаж професійної діяльності у сфері права щонайменше п'ять років, є компетентним, доброчесним та володіє державною мовою (стаття 127 Конституції України, частина перша статті 69 Закону) [3, 4].

Порядок зайняття посади судді визначено Розділом IV Закону.

За змістом частини п'ятої статті 71 Закону до добору кандидатів на посаду судді допускаються особи, які подали всі необхідні документи, визначені частиною першою статті зазначеної статті Закону, та відповідають установленим Законом вимогам до кандидата на посаду судді на день подання заяви про участь у доборі [5].

Добір кандидатів на посаду судді полягає у проходженні особами, допущеними до добору, відбіркового іспиту, організації проведення Вищою кваліфікаційною комісією суддів України щодо осіб спеціальної перевірки в порядку, встановленому законодавством у сфері запобігання корупції, з урахуванням особливостей, визначених Законом, а також у проходженні спеціальної підготовки та складенні кваліфікаційного іспиту (частина перша статті 72 Закону) [6].

Спеціальна підготовка кандидата на посаду судді регламентується статтею 77 Закону, згідно з частиною третьою якої спеціальна підготовка проводиться протягом дванадцяти місяців (якщо інший строк не визначений рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України) за рахунок коштів Державного бюджету України [7].

Законом не визначено менший строк спеціальної підготовки, окрім положення частини другої статті 70 Закону, де вказано, що добір кандидатів на посаду судді, які мають стаж роботи на посаді помічника судді щонайменше три роки, проводиться з особливостями, визначеними рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України [8].

Таким чином, враховуючи викладене та частину першої статті 69 та статті 71 Закону, до добору кандидатів на посаду судді допускається особа, громадянин України, не молодший тридцяти років. Спеціальна підготовка кандидата на посаду судді спеціальна підготовка проводиться протягом дванадцяти місяців, тобто одного року.

Відтак полягає питання щодо реалізації доступу до професії судді у віці тридцять років, як це встановлено Конституцією України, оскільки вимови встановлені лише у випадку призначення на посаду судді.

Призначення на посаду судді врегульовано статтею 80 Закону, у якій встановлено, що призначення на посаду судді здійснюється Президентом України на підставі та в межах подання Вищої ради правосуддя, без перевірки додержання встановлених Законом вимог до кандидатів на посаду судді та порядку проведення добору чи кваліфікаційного оцінювання кандидатів [9].

Отже, набуття повноважень судді можливе виключно після видання указу Президента України про призначення на посаду судді.

Тому було б доцільно змінити деякі положення Закону щодо допуску особи до добору кандидатів на посаду судді, доповнивши частину п'яту статті 71 Закону новим абзацом такого змісту: «Допускається до добору кандидатів на посаду судді особа, яка на день подання заяви про участь у доборі досягла щонайменше двадцять вісім років, має вищу юридичну освіту і стаж професійної діяльності у сфері права щонайменше п'ять років, та яка є компетентною, доброчесною та володіє державною мовою».

Враховуючи періодичність оголошення добору кандидатів на посаду судді в Україні, такі пропозиції дозволять заповнити величезний кадровий голод в судах першої інстанції.

Список використаної літератури:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. №254к/96-ВР, посилання: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Закон України "Про судоустрій і статус суддів" від 02 червня 2016 р. № 1402-VIII, посилання: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/>
3. Стаття 127 Конституції України від 28 червня 1996 року №254к/96-ВР, посилання: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Частина перша статті 69 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02 червня 2016 року № 1402-VIII, посилання: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/>
5. Частина п'ята статті 71 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02 червня 2016 року № 1402-VIII, посилання: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/>
6. Частина перша статті 72 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02 червня 2016 року № 1402-VIII, посилання: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/>
7. Частина третя статті 77 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02 червня 2016 року № 1402-VIII, посилання: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/>
8. Частина друга статті 70 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02 червня 2016 року № 1402-VIII, посилання: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/>

9. Стаття 80 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02 червня 2016 року № 1402-VIII, посилання: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/>

Ключові слова: порядок зайняття посади судді, вимоги до кандидатів на посаду судді, спеціальна підготовка кандидатів на посаду судді, призначення на посаду судді.

Ключевые слова: порядок занятия должности судьи, требования к кандидатам на должность судьи, специальная подготовка кандидатов на должность судьи, назначение на должность судьи.

Key words: the procedure for holding the position of a judge, requirements for candidates for the position of a judge, special training of candidates for the position of a judge, appointment to the position of a judge.

ДЕМЕНЧУК МАРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів
та адвокатури, кандидат юридичних наук*

ДО ПИТАННЯ ХАРАКТЕРУ РІШЕНЬ НАЙВИЩОЇ СУДОВОЇ ІНСТАНЦІЇ В УКРАЇНІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Неодноразова зміна правового статусу найвищої судової інстанції в Україні безпосередній вплив на правову природу її рішень, їх значення для інших судів та держави в цілому. Зазначимо, що проблематика щодо юридичної сили рішень Верховного Суду та його попередників піднімалась вченими ще за радянських часів. Так, О. Іоффе, не визнаючи загалом судову практику джерелом права, вважав, що керівні роз'яснення Пленуму Верховного Суду СРСР мають нормотворчу силу шляхом їх відокремлення від судової практики [1, с. 48]. Подібної точки зору дотримувався також С. Вільнянський, який виключав керівні роз'яснення Пленуму Верховного Суду з поняття судової практики [2, с. 57-58].

Цілком протилежним був погляд на це питання П. Орловського. У якості джерел права вчений розглядав висновки й узагальнення зроблені лише Пленумом Верховного Суду СРСР із низки одноманітних судових рішень, що застосовуються судовими органами протягом певного періоду по одноманітних справах [3, с. 95-96].

Звертаючи увагу на сучасний період, то досить позитивно ставився до надання прецедентного характеру рішенням Верховного Суду С. Шевчук, який наголошував, що постанови Пленуму Верховного Суду мають риси правотворчості, оскільки вони мають загальний характер. Такі акти С. Шевчук вважав необхідно називати актами «квазіпрецедентного» права.

Серед причин, що підтверджують необхідність надання рішенням Верховного Суду характеру прецеденту, вчений наводив такі:

зміцнення незалежності судової влади від законодавчої та виконавчої (завдяки прецедентному характерові рішень суддя більше не